

II. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA DEACONU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

ANDREEA MOROIANU*

Abstract:

The present case shows that all courts should bear in mind that nobody should be discriminated if they are in a similar situation, especially if there are no clear grounds for a different treatment. The applicants filed a complaint with the European Court for Human Rights referring to Article 14 of the European Convention on Human Rights and Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention. The applicants were two Romanian brothers who had not been granted non-pecuniary damages after their sister died in an accident. At the time of the accident, the applicants were younger than 14. Two of her older brothers were granted non-pecuniary damages. However, a Romanian Court of appeal considered that the applicants were too young to be aware of the negative consequences of her death.

The European Court of Human Rights noted that the Court of Appeal based its ruling on the statement of a single witness. In addition, the European Court of Human Rights emphasised that there has been no reasonable justification for a different treatment, given that the Romanian Court of Appeal did not base its findings on expert reports or any psychological evaluations of the applicants. The European Court for Human Rights concluded that there has been a violation of Article 14 of the Convention taken in conjunction with Article 1 of Protocol No. 1.

Keywords: age, age discrimination, difference of treatment

Résumé:

La présente affaire démontre que toutes les instances doivent retenir qu'aucune personne ne doit être discriminée si elle se trouve dans une situation similaire, particulièrement s'il n'existait pas des raisons claires pour appliquer un traitement différent. Les plaignants ont déposé une requête auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme relative à l'article 14 de la Convention européenne des droits de l'homme et à l'article 1 du Protocole no.1 de la Convention. Les plaignants étaient deux frères de nationalité roumaine auxquels on n'a pas accordé de dommages-intérêts après le décès de leur sœur suite à un accident. Au moment de l'accident les deux frères avaient 14 ans. Deux des frères les plus âgés ont reçu des dommages-intérêts. Cependant, une cour d'appel de Roumanie a considéré que les plaignants étaient trop jeunes pour être conscients des conséquences négatives du décès de leur sœur.

---

* E-mail: andreea.moroianu@irdo.ro

La Cour Européenne des Droits de l'Homme a retenu que, au moment du prononcé du jugement, la Cour d'Appel s'est fondée sur la déclaration d'un seul témoin. La Cour Européenne des Droits de l'Homme a également souligné qu'aucune justification raisonnable n'a existé pour appliquer un traitement différent, étant donné que la Cour d'Appel n'a pas fondé les conclusions sur des rapports élaborés par des experts ou sur une évaluation psychologique des plaignants. La Cour Européenne des Droits de l'Homme a conclu qu'il y a eu une violation de l'article 14 de la Convention européenne des droits de l'homme corroborée avec l'article 1 du Protocole no.1.

Mots-clés: âge, discrimination fondée sur l'âge, différence de traitement.

În ianuarie 2019, Judecătoria Curții Europene pentru Drepturile Omului (CEDO) au analizat un caz privind încălcarea articolului 14 al Convenției europene a drepturilor omului (Convenția) coroborat cu articolul 1 al Protocolului nr. 1 al Convenției. Reclamanții, cetățeni români, au înaintat o cerere la CEDO întrucât au considerat că au fost discriminați pe motiv de vârstă cu privire la repararea prejudiciului moral survenit în urma decesului surorii lor.¹

Potrivit articolului 14 al Convenției europene a drepturilor omului (Interzicerea discriminării) „*Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.*” De asemenea, articolul 1 al Protocolului nr. 1 statuează că „*Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.*”

Situația de fapt:

În anul 2010, în iulie, o fată de 9 ani a fost grav rănită într-un accident de mașină. Imediat după accident a fost internată în spital, unde a decedat, după patru zile de suferință. În urma anchetei pentru ucidere din culpă, s-a stabilit că șoferul care a produs accidentul conducea cu viteza de 92 km/h. În acea zonă limita legală de viteză era 50 km/h. Șoferul a pierdut controlul automobilului și a intrat pe trotuar, unde se afla fata.

În timpul procesului penal, început în 2010, mama și frații fetei, printre care C.M. Deaconu și A.B. Deaconu, în vârstă de 11, respectiv 13 ani, au solicitat daune interese. Tribunalul București, care a judecat cauza, a disjuns

¹ A se vedea Cauza Deaconu împotriva României, cererea nr. 66299/12, decizia din 29 ianuarie 2019, pe <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189624>.

latura civilă de latura penală în octombrie 2011. La o lună distanță, Tribunalul București a acordat fiecărei părți civile, respectiv mamei și celor patru frați ai fetei, suma de 100.000 de euro ca daune interese pentru prejudiciu moral suferit. Despăgubirile au fost acordate întrucât Instanța a fost de părere că între părțile civile și fata de 9 ani a existat o relație afectivă puternică, iar moartea violentă a acesteia a cauzat durere familiei. Despăgubirile urmau a fi plătite de compania de asigurări a șoferului.

Hotărârea curții a fost atacată prin recurs de toate părțile, iar Curtea de Apel București a admis recursul inițiat de compania de asigurări și a dispus ca șoferul automobilului să achite despăgubirile, întrucât răspunderea companiei de asigurări era contractuală, deci subsidiară. De asemenea, Instanța a respins cererea reclamantilor C.M. Deaconu și A.B. Deaconu privind plata daunelor interese, întrucât aveau sub 14 ani la momentul respectiv și nu erau conștienți de consecințele morții surorii lor. În plus, quantumul despăgubirilor morale a fost scăzut la 50.000 de euro pentru mama lor, și 25.000 pentru frații majori. Este important de menționat faptul că a fost luată în considerare opinia unui martor potrivit căruia cei doi frați erau mai puțin conștienți de moartea surorii decât frații lor mai mari.

În urma hotărârii Curții de Apel București, cazul a ajuns la CEDO, întrucât reclamantii au considerat că au fost discriminați în urma respingerii cererilor privind acordarea despăgubirilor, fiind încălcate prevederile art. 14 din Convenție coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției (prezentate mai sus). CEDO a admis cererea celor doi.

În fața Curții, Guvernul a susținut că diferența de tratament nu a reprezentat o încălcare a prevederilor articolului 14 din Convenție privind nediscriminarea, întrucât frații mai mici nu se aflau în aceeași situație cu frații mai mari. Curtea de Apel București și-a bazat decizia pe declarația unui martor și nu doar pe presupunerea că suferința unui copil apare într-un anumit stadiu de dezvoltare.

CEDO a subliniat că articolul 14 completează celelalte dispoziții de fond ale Convenției și Protocoalelor, nefiind independent. Așadar, articolul 14 are efect numai în legătură cu „exercitarea drepturilor și a libertăților” garantate de dispoziții. Cu toate acestea, aplicarea articolului nu înseamnă neapărat încălcarea unui drept material garantat de Convenție și este autonom din acest punct de vedere. În consecință, aplicarea articolului 14 este posibilă când faptele cazului se încadrează „în sfera de aplicare” a unei alte dispoziții de fond a Convenției sau a protocoalelor sale. Din acest motiv, articolul 14 este utilizat în plângerile depuse la CEDO, în nenumărate cazuri.

În accepțiunea Curții, pentru a avea loc o încălcare a articolului 14, trebuie să existe o diferență de tratament față de persoane aflate în situații similare, asemănătoare. Această diferență de tratament trebuie să se bazeze pe caracteristici personale (sau „statut”) prin care pot fi distinse persoanele sau un grup de persoane.

Este important de menționat că tratamentul diferențiat în aceste situații este discriminatoriu doar dacă distincția nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Se consideră că o distincție este legitimă dacă urmărește un scop legitim și dacă este caracterizată de o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul de realizat; o asemenea distincție poate fi chiar imperativă, întrucât se produce o încălcare a art. 14 dacă statele eșuează în a trata diferit persoanele a căror situație este diferită, în lipsa unei justificări obiective și rezonabile.

Trebuie luat în considerare faptul că există două aspecte ale interdicției prevăzute de articolul 14, întrucât, deși în mod tradițional discriminarea constă în aplicarea unui tratament diferențiat persoanelor în situații similare, ea este caracterizată și de aplicarea unui tratament egal persoanelor ale căror situații sunt diferite, cu excepția cazului în care există motive obiective în fiecare dintre cazuri.²

De asemenea, trebuie reținut faptul că, în general, Curtea nu este obligată să soluționeze litigii cu caracter pur privat. Dar, cu toate acestea, nu poate rămâne pasivă atunci când interpretarea unei instanțe naționale este incompatibilă cu interdicția de discriminare prevăzută de articolul 14 și principiile care stau la baza Convenției.

Având în vedere cele menționate anterior, în speța de față, CEDO a considerat că reclamanților li s-a refuzat dreptul de a fi despăgubiți pentru suferința cauzată în urma decesului surorii lor din cauza vârstei pe care o aveau la momentul respectiv. Așadar, interesele materiale ale reclamanților intră în sfera de aplicare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției, astfel că articolul 14 este aplicabil.

CEDO a remarcat faptul că în procesul de recurs a existat o diferență de abordare între reclamanți și frații lor mai în vârstă. Așadar, Curtea a trebuit să analizeze dacă frații mai mici se aflau într-o situație similară cu frații mai mari la momentul evaluării cererii de despăgubire pentru prejudiciul moral. Astfel, Curtea a notat că toți frații și-au pierdut sora mai mică într-un accident brutal, iar, în mod normal, acest lucru provoacă suferințe tuturor fraților, indiferent de vârstă. Cu toate acestea Curtea de Apel București a evaluat diferit cererile

---

² A se vedea Jean-François Renucci, Introduction to the European Convention on Human Rights The rights guaranteed and the protection mechanism, Council of Europe Publishing, 2005, p. 20.

de despăgubire. Curtea a trebuit să stabilească dacă au existat motive suficiente de convingătoare și de o anumită însemnătate pentru diferența de tratament aplicată de ultima instanță.

În atribuțiile Curții nu intră sarcina de a analiza sumele pe care le-au primit părțile. Ca regulă generală, curțile naționale sunt cele care stabilesc cuantumul despăgubirilor, întrucât pot evalua adecvat care este compensația potrivită pentru un anumit prejudiciu suferit de un individ. Însă, în cazul de față CEDO a trebuit să analizeze dacă diferența de tratament cu privire la acordarea prejudiciului moral s-a bazat doar pe vârsta aplicanților, ceea ce ar duce la încălcarea articolului 14 coroborat cu Articolul 1 al Protocolului nr. 1.

CEDO a remarcat în cazul de față că, fără a asculta părțile vătămate, Curtea de Apel București a decis că frații mici au suferit mai puțin. Cei doi frați ar fi putut fi ascultați ca parte în proces, întrucât în acel moment aveau peste 10 ani (vârsta minimă pe care trebuie să o aibă un copil pentru a fi ascultat ca parte într-un proces în România). De asemenea, Curtea de Apel București a stabilit, fără a se consulta cu experți și fără o evaluare psihologică a celor doi copii, că vârsta minimă pentru a suferi ca urmare a morții unui membru al familiei este de 14 ani. CEDO a considerat că cei doi aveau vârsta apropiată de 14 ani și aveau capacitatea de a simți emoții complexe.

În concluzie, CEDO a hotărât că cei doi frați au fost discriminați pe motiv de vârstă, nefiindu-le acceptate cererile pentru acordarea daunelor interese. Curtea a notat că nu a existat o justificare clară a acestei discriminări.

În ceea ce privește compensațiile, trebuie menționat că cei doi reclamanți nu au făcut nicio cerere pentru daune interese, costuri și cheltuieli. Cu toate acestea, au menționat că au suferit de anxietate și stres ca urmare a morții surorii lor. CEDO a trebuit să hotărască cuantumul prejudiciului moral și a stabilit suma de 3.000 de euro.

De reținut în acest caz este că articolul 14 al Convenției europene a drepturilor omului are ca principiu de bază faptul că orice persoană se bucură de aceleași drepturi. De asemenea, orice persoană are acces în mod egal la drepturile sale. Protecția împotriva discriminării nu este „autonomă”. Pentru ca o persoană să își exercite dreptul de a nu fi discriminat, trebuie să dovedească faptul că i-a fost încălcat unul sau mai multe drepturi prevăzute de Convenție sau de protocelele sale.